

College van Afgevaardigden 28 november 2003

‘Work in progress’

Jan Pieter Nijpveu, journalist

Met een paar tikken op zijn glas opent algemeen deken Jeroen Brouwer even na tien en de bijeenkomst. Meer dan zeventig afgevaardigden, van wie velen voor het eerst, vergaderen op de bovenste verdieping van de Utrechtse Jaarbeurs.

Na de mededelingen, onder andere dat de door Justitie toegezegde verhoging van de toevoegingsvergoedingen vertraging oploopt, staat no cure no pay op de agenda. Brouwer schetst voor de nieuwe afgevaardigden in vogelvucht de geschiedenis. Die begon in 2002 met de uitspraak door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) dat het verbod op resultaatafhankelijke beloning voor letselschadeadvocaten in strijd is met de mededingingswet. Ter versoepeling van het verbod heeft de Algemene Raad daarom een experiment in letselschadezaken voorgesteld dat moet leiden tot een ruimere toegang tot het recht.

Veel afgevaardigden twijfelden eerder aan nut en noodzaak van no cure no pay. Maar met allerlei misstanden en maren hebben zij uiteindelijk ingestemd met een proefneming. Het experiment beperkt zich tot letselschadegevallen waarin de aansprakelijkheid niet op voorhand vaststaat, en alleen voor rechtzoekenden die rechtsbijstand redelijkerwijze niet kunnen betalen.

De afgevaardigden dienen een principiële discussie te voeren, opdat in maart 2004 een definitief besluit over het experiment genomen kan worden. Er blijkt nog steeds weinig geestdrift.

J. Peek (Breda) zegt dat in zijn fractie het enthousiasme over het experiment is afgenomen. ‘Gelet op de ingewikkeldheid van de regeling en de toch wel sterke inperking van de mogelijkheden, ben ik helemaal niet meer zo’n voorstander van no cure no pay.’

J. Beer (Amsterdam) vraagt zich af hoe het experiment geëvalueerd gaat worden. ‘Ik hoop dat we op de ingangsdatum weten hoe we daar over denken. Want de beoordeling is geen sinecure, het is een belangrijk aspect en ik weet niet of daar bij de Algemene Raad op dit moment al gedachten over leven.’

VEEG UIT PAN

J. Dantuma (Arnhem) complimenteert de deken met de manier waarop die no cure no pay in de pers gebracht heeft. In de zaal klinkt geroezemoes omdat men niet gelooft dat hij serieus is. Dantuma:

‘Zonder enige terughoudendheid, het compliment is gemeend.’ Hij lacht. ‘Maar het is een vreemd gezelschap waarin, als iemand eens een compliment geeft, iedereen meteen denkt dat het wel weer ironisch bedoeld zou zijn.’

J. Maas (Rotterdam) is wél slecht te spreken over de berichtgeving. Hij heeft dingen gelezen die voor hem volslagen nieuw waren. ‘Ik had de vergadering verlaten met het idee dat de deken een peiling had gehouden over no cure no pay. Er was een nieuwe variant bedacht, en de Algemene Raad zou daar mee gaan stoeien. Wie schetst mijn verbazing? De volgende dag staat in de krant dat de Orde akkoord ging met de invoering van no cure no pay.’

De media krijgen een veeg uit de pan omdat ze niet gevoelig zijn voor nuances. Dus mocht er weer blijken van grote persbelangstelling, dan zal Brouwer nog duidelijker aangeven ‘dat we nog lang niet zo ver zijn’ en dat no cure no pay door de Orde beschouwd wordt als ‘work in progress’. Maas heeft een probleem aangeroerd waarmee het College overigens wel vaker worstelt. Als de deken vraagt de handen omhoog te steken, is de reden soms onduidelijk: wordt er een besluit genomen of gaat het slechts om een peiling?

CHURCHILL

Het experiment moet gaan gelden voor cliënten die de rechtsgang redelijkerwijze niet kunnen betalen. Naar verwachting zal het opstellen van criteria de nodige hoofdbrekens kosten. Cliënten bijvoorbeeld die in aanmerking komen voor gefinancierde rechtsbijstand, hebben op het eerste gezicht geen no cure no pay nodig. Eenvoudiger kan haast niet, zou je denken. Maar hoe zit het met de deskundigenkosten? Justitie overweegt die te gaan vergoeden, wat natuurlijk ook weer invloed op de discussie zal hebben.

Een advocaat die in een specifieke zaak kiest voor no cure no pay, zou volgens het voorliggende voorstel een geanonimiseerd afschrift van de opdrachtbevestiging moeten zenden aan de plaatselijke deken, en beargumenteren waarom zijn cliënt de kosten van rechtsbijstand niet kan betalen. Elk halfjaar zouden de deken deze berichten moeten doorsturen naar de Orde.

De afgevaardigden, onder wie een aantal (oud-)deken, verwachten echter niet dat de deken verleden zitten om dat extra werk. Dantuma vraagt zich

af of je ‘dit die arme deken nou ook nog in de maag moet splitsen’. Brouwer legt uit dat de deken de afspraken niet op voorhand hoeven te toetsen, dus dat het allemaal wel meevalt.

J. van Stempvoort (Groningen) reageert. Hij hoopt namens negentien deken te spreken, als hij zegt niet tot een postbusnummer gereduceerd te willen worden. ‘Als ik straks een raar ding voorbij zie komen, doe ik mijn mond open. Als dat niet mag, neem dan niet mijn postbus maar die van de Orde in Den Haag.’ W. de Vries (Den Haag) valt hem bij, al vindt hij een beperkte marginale toetsing niet ondenkbaar. ‘Maar dan zullen we goed moeten afspreken wat we daaronder verstaan. Want een advocaat die iets heeft gedaan wat niet mag, moet zich na afloop niet kunnen verschuilen achter het feit dat de deken de afspraak gezien heeft.’

Het is lunchtijd en Brouwer onderbreekt de discussie. ‘Ik geloof dat aan Churchill wordt toegeschreven dat je twee soorten mensen hebt: pessimisten en optimisten. Pessimisten hebben voor elke oplossing een probleem, en optimisten hebben voor elk probleem een oplossing. Ik denk dat het goed is om nu even pas op de plaats te maken en met elkaar een glas te drinken en te lunchen.’

ROMMELIG

Tijdens de lunch heeft de Algemene Raad de beraadslagingen voortgezet en de opmerkingen over de rol van de deken ter harte genomen. Terug in de vergaderzaal zegt Brouwer dan ook dat de overeenkomsten bij de ontvangst niet getoetst zullen worden. ‘Wij stellen voor dat alle overeenkomsten naar één punt worden gestuurd, bijvoorbeeld in Den Haag.’

De bespreking van no cure no pay eindigt rommelig. Brouwer probeert op een flap-overboard schematisch de situaties te tekenen die zich kunnen voordoen in de gefinancierde rechtspraktijk. Hij begint veelbelovend maar loopt al snel vast. Letselschadeadvocaat Beer vraagt of hij kan helpen. Vriendelijk aangeboden, vindt Brouwer, maar ‘gezien de beperkte tijd’ niet nodig. Nadat de afgevaardigden nog een reeks opmerkingen gemaakt hebben over het experiment en de bijbehorende conceptverordening, stelt Brouwer voor die nader uit te werken zodat de volgende keer bezien kan worden of de Algemene Raad ‘een en ander goed begrepen heeft.’

KLACHT DREIGT?

Om half drie is men toe aan het volgende agendapunt: de Verordening op de praktijkuitoefening in dienstbetrekking (VPD). Deze verordening uit 1996 stoelt op de gedachte dat rechtsbijstandsverzekeraars hun juristen moeten kunnen inschrijven als advocaat (in loondienst), wat echter niet mag leiden tot een beperking van de vrije keus van verzekerden.

De VPD is geëvalueerd en besproken met het Verbond van Verzekeraars. Het Verbond vindt een vrije advocaatkeuze prima, maar betwist het moment waarop verzekerde die krijgt. De verzekeraars menen dat de verordening strenger is dan de Wet Toezicht Verzekeringsbedrijf (WTV). De VPD zou het moment nemen waarop een zaak aangemeld wordt, de wet een later tijdstip namelijk dat waarop besloten wordt een gerechtelijke procedure te beginnen. Omdat de VPD de vrije mededinging zou belemmeren, hebben de verzekeraars een klacht tegen de orde ingediend bij de Nederlandse Mededingingsautoriteit.

J. de Blécourt (Algemene Raad) wil de verordening aanpassen, opdat het Verbond van Verzekeraars de klacht intrekt. Er volgt een niet te doorgronden discussie tussen De Blécourt en P. van Wersch (Arnhem). Ze kunnen of willen elkaar niet begrijpen. Van Wersch, die de bewoordingen in de wet en verordening anders interpreteert dan de Verzekeraars en in hun voetspoor De Blécourt, heeft de indruk 'dat de Algemene Raad zijn huiswerk over moet maken. Dit is een punt dat het College indertijd uitvoerig besproken heeft. Het was een breekpunt met het Verbond van Verzekeraars. We hebben toen bewust voor de huidige formulering gekozen, en daar gaat u nu afstand van nemen. De motivering blijft een beetje onduidelijk: de dreiging van een klacht. Kennelijk vindt u die zo serieus en dwingend, dat u zegt dat gaan we verliezen. Maar tot nog toe heeft u mij niet overtuigd.'

De Blécourt antwoordt dat er voldoende reden is om 'bang te zijn dat het niet vanzelf goed gaat'. Van Wersch haalt zijn schouders op. Ter wille van de tijd rondt Brouwer af en belooft dat de Algemene Raad nog eens goed naar het onderwerp zal kijken.

VERGOEDING GEACCEPTEERD

Een opmerkelijk punt op de agenda betreft de vacatiegelden. Het is daar door W. van Duren (Algemene Raad) geplaatst. Hij heeft indertijd voor het Hof van Discipline zeer tijdrovende zaken behandeld, zonder dat daar een cent tegenover stond. Hij wil de leden van de diverse organen en commissies van de Orde daarom voortaan vergoedingen toekennen voor het bijwonen van zittingen en vergaderingen. Een van die organen is het College van Afgevaardigden. Als de leden instemmen, krijgen zij 250 euro per vergadering. Op een uitzondering na, zegt iedereen een vergoeding niet nodig te vinden. Want het zou om een erebaan gaan en bovendien zou de vergoeding nauwelijks substantieel zijn. Bij handopsteken blijkt niettemin een ruime meerderheid de vergoedingsregeling te accepteren.

Nadat de begroting voor het komend jaar en de financiële bijdrage 2004 vlot worden vastgesteld, geeft Ed van Liere (Algemene Raad) een uur durende Power-Pointpresentatie over de beleidsvoornemens voor 2004 betreffende de opleidingen. Samenvattend en concluderend: de Orde moet zich herbezinnen over de toelatingseisen voor de Balie naar aanleiding van de bachelor/masterontwikkelingen. Meer in het bijzonder dienen de mogelijkheden van een selecterend balie-examen onderzocht te worden. Zie over dit onderwerp het artikel van Rob van Otterlo, in het volgende nummer.

Zie voor de lijst van besluiten die tijdens deze vergadering werden genomen, de Orde-pagina's achter in dit nummer.

Verzoeknummer

Wanneer Sherman McCoy, de hoofdpersoon in Tom Wolfe's *The Bonfire of the Vanities*, na een ongeluk in de Bronx is doorgereden, is dat voor Justitie een niemendalletje. Totdat een machtige lobby van *afro-americans* op gang komt onder leiding van de zwarte dominee Reverend Bacon. Er volgt een media-offensief en het wordt plotseling een *political case*. Een kansarme zwarte minderjarige is doodgereden door een rijke blanke yup. Kort daarop wordt McCoy gearresteerd door een publiciteitsgeile District Attorney en *handcuffed* voorgeleid, voor het oog van de camera's. De beschuldigingen worden steeds zwaarder. Onder druk van de zware lobby roept de DA uiteindelijk dat hij voor *manslaughter* gaat. De District Attorney wordt gedreven door de kiezersgunst van de bevolking in The Bronx en hij lonkt naar het burgermeesterschap van New York.

In de Verenigde Staten zijn politiek en justitie nauw met elkaar verweven. In ruil voor politieke winst worden verzoeknummers gespeeld. Dat levert taferelen op die het goed doen in boeken en films, maar die we graag aan de andere kant van de oceaan houden. Toch is het aannemelijk dat het vervolgingsbeleid ook in Nederland af en toe – direct of indirect – door de politiek wordt gestuurd, hoewel het tegendeel de afgelopen week zo uitdrukkelijk is betoogd.

'In onze Nederlandse rechtsstaat gaat het Openbaar Ministerie onafhankelijk van welke politieke kracht dan ook te werk.' Dit citaat is van minister-president Balkenende, door hem uitgesproken tijdens zijn bezoek aan onze jongens in Irak. Hij reageert daarmee op de arrestatie van de marinier wiens pretense waarschuwingsschot vermoedelijk een Iraakse plunderaar had gedood, en impliciet op de beschuldiging dat de politiek het OM had aangestuurd. De Fransen zouden zeggen: *qui s'excuse, s'accuse*.

Zolang het gaat om winkeldiefstal, een man die zijn vrouw slaat, of vernieling van een bushokje, wil ik best aannemen dat de rechtsstaat in Nederland gevrijwaard blijft van politieke invloed. Voor zaken die politieke lading hebben, lijkt dat anders te liggen. De uitzending van militairen naar Irak heeft een sterk politiek karakter. De situatie ter plaatse is gevoelig, om het zwak uit te drukken. Is het dan denkbaar dat een officier van justitie van achter zijn of haar bureautje in Arnhem geheel zelfstandig de arrestatie gelast van een militair in Irak, na een schietincident dat niet nauwelijks nader is onderzocht?

De promptheid waarmee het openbaar ministerie deze zaak vervolgens zonder enige terughoudendheid naar buiten heeft gebracht, lijkt geen enkel redelijk belang te dienen.

De Wijkerslooth was er als de kippen bij om in NOVA te verkondigen dat de marinier werd verdacht van 'moord, doodslag dan wel dood door schuld'. Dit tv-optreden had niet tot doel om 'grote maatschappelijke onrust' over deze zaak bij het publiek weg te nemen. Het schietincident haalde twee dagen daarvoor slechts een klein kolommetje in de dagbladen.

Bedenk daarbij dat het lijk al was begraven en er geen ballistisch onderzoek was gedaan.

In de *Aanwijzing voorlichting opsporing en vervolging* van 2002 heeft De Wijkerslooth duidelijke beleidsregels vastgelegd waaraan het OM behoort te voldoen bij het publiek maken van informatie. Daarin staat onder meer dat het OM daarbij de persoonlijke levenssfeer van de bij een strafzaak betrokken personen in acht neemt en geen commentaar kan leveren 'voordat men de ter zake doende feiten verzameld en gerangschikt heeft'.

Was het optreden van het OM dus een verzoeknummer, met de politieke boodschap dat Nederland het leven van de Iraakse burger serieus neemt?

Ik stel voor dat er een parlementair onderzoekje aan wordt gewijd.